

Till Finansdepartementet
Skatte- och tullavdelningen

Stockholm den 15 december 2023

Remissyttrande avseende promemorian Justerad skatt på tobak och nikotin

Diarienummer: Fi2023/02703

Cancerfondens synpunkter

3.2 Justerad skatt på tobak

- Cancerfonden tillstyrker förslaget att höja skatten på cigaretter, cigarrer, cigariller, röktoak och övrig tobak. Däremot anser Cancerfonden att höjningen inte är tillräcklig utan den bör öka ytterligare och även justeras löpande.
- Cancerfonden avstyrker förslaget att sänka skatten på snus. Det bör istället införas en höjd skatt även på snus.

3.5 Indexering

- Cancerfonden tillstyrker förslaget att införa en indexering av skatten på nikotinpåsar och e-vätskor men menar att höjningen inte är tillräcklig med tanke på produkternas hälsorisker.

Skäl till Cancerfondens synpunkter

Skatt på cigaretter, cigariller och röktoak

Ur ett cancerperspektiv är det av stor vikt att rökningen fortsätter sjunka. Rökning är den enskilt största förebyggbara orsaken till cancer i Sverige och orsakar varje år cirka 4 500 cancerfall.

Andelen daligrökare har minskat i Sverige över tid, dock finns stora socioekonomiska skillnader i rökning. Av personer med grundskoleutbildning röker 12 procent dagligen, att jämföra med två procent av personer med eftergymnasial utbildning. Cigaretter är också fortsatt en attraktiv produkt för unga. 21 procent av gymnasieelever i årskurs två röker varje dag, nästan varje dag eller sporadiskt.

Höjd skatt på tobak är enligt WHO den mest effektiva enskilda åtgärden för att sänka tobakskonsumtionen. Åtgärden är särskilt effektiv för att skydda priskänsliga grupper som unga och personer med lägre inkomst. Enligt WHO bör skatteandelen av priset på cigaretter vara minst 75 procent, och skatten bör justeras uppåt löpande för att ta hänsyn till inflation och tillväxt.

Cancerfonden tillstryker argumentationen under avsnitt 3.3 för att höja skatten på cigaretter och andra rökprodukter, men i linje med WHO:s rekommendationer bör skatten höjas kraftigare än vad som föreslås och löpande justeras för att komma ikapp och sedermera hålla jämna steg med Sveriges grannländer.

Skatt på snus, e-cigaretter och nikotinpåsar

Cancerfonden anser inte att lagförslaget tar tillräcklig hänsyn till de risker som Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen och Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) presenterat, som även sammanfattas under avsnitt 2.2 i promemorian. Exempelvis framgår av återredovisningen att personer som snusar eller använder e-cigaretter oftare börjar röka tobak med tiden än personer som inte använder sådana produkter. Människor som exponeras för nikotin kan på kort sikt påverkas genom en försämring av blodkärlens funktioner samt förhöjd puls och blodtryck. Dessa effekter på hjärta och kärl kan i förlängningen bidra till en ökad risk för hjärt- och kärlsjukdomar.

Unga är extra känsliga för att bli beroende av nikotin och de flesta som blir beroende av nikotin börjar med tobaks- och nikotinprodukter innan de fyllt 18 år. Bland gymnasieelever i årskurs två var det endast fyra procent som använt e-cigaretter senaste 30 dagarna 2021. År 2023 var den siffran 21 procent. Användandet av vitt snus ökar också i samma grupp. År 2021 hade 18 procent använt vitt snus senaste 30 dagarna. År 2023 har andelen ökat till 24 procent.

Skatten på nikotinpåsar/vitt snus föreslås höjas med två kronor per kilogram, en minimal höjning av en produkt vars användning bland ungdomar stadigt ökat sedan mätningarna började. Skatten på e-vätskor föreslås höjas med 40 kronor per liter. Även den höjningen är för liten om man, liksom expertmyndigheterna föreslår, ska ta hänsyn till utvecklingen av bruket och existerande kunskap om risker med nikotin.

Vi anser att det är anmärkningsvärt att sänka skatten på en hälsofarlig produkt som snus, med argumentet att den bedöms vara mindre hälsofarlig än andra produkter. Den forskning som hittills är genomförd på snus och kopplingen till cancer pekar mot ökad risk för cancer i matstrupe, bukspottkörtel, magsäck och ändtarm för män som snusar. Forskningen pekar även på att snusbruk ökar risken för dödlighet efter cancerdiagnos, oavsett om canceren är relaterad till snus eller inte.

Att den samlade kunskapen om snus och nikotinprodukter inte är tillräcklig innebär inte att risker kan uteslutas; det innebär att vi fortfarande inte kan vara säkra på alla hälsorisker som förknippas med snus och nya nikotinprodukter. Om produkter ska beskattas utifrån farlighet måste produkterna därför beskattas likvärdigt för att avskräcka från bruk. Försiktighetsprincipen bör vara ledande även i skattepolitiken, i synnerhet för att skydda barn och unga från hälsorisker.

Om Sverige ska nå sina folkhälsopolitiska mål behöver tobakspolitiken vara sammanhållen. Det innebär att prisbildningen för alla nikotinhaltiga produkter borde jämnas ut och skyddslagstiftningen harmoniseras. Detta lagförslag skapar istället en större differens mellan olika tobaks- och nikotinprodukter.

Övriga synpunkter

Det är beklagligt att tobaksindustrin har tillfrågats om att vara remissinstans för de föreslagna ändringarna. Sverige har ratificerat Tokaskonventionen och åtagit sig att omsätta dess innehåll till nationell politik. Tobakskonventionen är tydlig i artikel 5.3 om att folkhälsopolitiken ska skyddas mot direkt eller indirekt påverkan från tobaksindustrin. Skattehöjningar motarbetas av industrin, och denna skattehöjning innehåller heller inga tekniska aspekter som skulle föranleda industrin att vara remissinstans.

Beslut om detta yttrande har tagits av Generalsekreterare Ulrika Årehed Kågström. Beatrice Schönning, Intressepolitisk expert, har varit föredragande.

Ulrika Årehed Kågström
Generalsekreterare